

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

*Присвячено 215-річчю заснування
ХНПУ імені Г.С. Сковороди*

**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2019 РОКУ**

ХАРКІВ – 2019

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 05.11.2019 р.).

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 22 листопада 2019 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 145 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019.

© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2019.

© Васильєва М.П., 2019.

Макар Л.М. ДІЄВІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В РОБОТІ З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ.....	31
Митцева О.С. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	33
Печерських Т.П. САМООРГАНІЗОВАНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР – ІННОВАЦІЙНА МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	34
Свічкач В.Р. СУСПІЛЬНО-КОРИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТІВ ПОЛІПШЕННЯ ПОБУТУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 20-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ.....	36
Шеплякова І.О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	38
ТЕЗИ здобувачів вищої освіти	41
Авдашкова А.І. АНАЛІЗ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЯПОНІЇ.....	41
Артюшенко В.В. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЕТНОПЕДАГОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	42
Барбіна Ю.Ю. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	43
Борсук Т.О. ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ДИСМОРФОМАНІЇ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	43
Бувалкіна Ю.С. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ.....	45
Буркова М.В. АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ У ДІТЕЙ-СИРИТ.....	47
Візіренко О.В. СОЦІАЛЬНО–ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	48
Галас Т.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	49
Герасименко А.Ю. АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО КОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	50
Голуб Д.Ю. ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОФІЛАКТИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ АДИКЦІЇ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	51

реалізують певні напрями соціальної роботи, орієнтовані на надання адресної допомоги сім'ям і дітям у подоланні складних життєвих обставин, на основі інтегрованого підходу [1].

На думку І. Пеші, інтегровані соціальні служби – це система спеціалізованих соціальних служб, які створюються відповідно до потреб населення і здійснюють соціальну роботу на основі комплексного підходу з особами, які потрапили у складні життєві обставини [4].

Ми вважаємо, що інтегровані соціальні служби – це інноваційна технологія у соціальній роботі, яка спрямована на комплексне надання соціальних послуг населенню з метою відновлення втрачених соціальних зв'язків у тісній взаємодії з усіма соціальними інституціями громади. Соціальні працівники таких служб можуть ініціювати створення комплексу нових послуг та надання їх у різних галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту.

Інтегровані соціальні служби через діяльність спеціалізованих соціальних служб як структурних підрозділів можуть реалізовувати соціальні послуги на рівнях громади (акції, рекламно-інформаційні кампанії, масові освітньо-виховні та профілактичні заходи); групи (школа усвідомленого батьківства, тренінги, волонтерські групи); клієнта (консультації, бесіди, інформації). [2, с. 80]

Отримувачами соціальних послуг, що надають такі служби можуть бути будь-які особи, які опинились у складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх самотійно.

Таким чином, інтегровані соціальні служби як інноваційна технологія у соціальній роботі спрямована на комплексне надання соціальних послуг населенню з метою більш якісного та повного розгляду і вирішення їх життєвих проблем.

Список використаних джерел:

1. Безпалько О.В. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: навчально-методичний комплекс/ за загл. ред. І.Д. Звереві. Київ: Фенікс, 2007. 528 с.
2. Горшина Н. Природа та особливості реалізації інтегрованих соціальних послуг в Україні. *Соціальна робота і освіта*. 2019. № 4. С 84-103.
3. Ільчук Л.І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). *Соціально-трудова відносина теорія та практика: збірник наукових праць. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*. Київ: КНЕУ, 2018. (1). С. 114-121.
4. Пеша І.В. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Київ: Логос. 2005. 84с.
5. Соціально-педагогічний словник /за ред.. В.В. Радул. Київ: ЕксОб, 2004. 304с.

Макар Л.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ДІЄВІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В РОБОТІ З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

Соціальний вплив визначається дослідниками цього феномену як вплив на психіку людини, тому це поняття можна ототожнювати з поняттям “соціально-психологічний вплив”.

Вітчизняні дослідники у визначенні соціального впливу акцентують увагу на його діяльнісному аспекті. На думку В.М. Кулікова, психологічний вплив за своєю сутністю є “проникнення” однієї особистості (або групи осіб) в психіку іншої особистості (або групи осіб). Метою і результатом цього “проникнення” є зміна, перебудова індивідуальних або групових психічних явищ (поглядів, відносин, мотивів, установок, станів).

В.М. Куліков визначає поняття “вплив” через співвідношення з поняттям “дія”. “Дія” спрямована на фізичний об'єкт і виглядає як оперування цим об'єктом.

А.В. Петровський пов'язує психологічний вплив з діяльністю людей, які взаємопов'язані таким чином, що психологічний вплив включається в колективну діяльність людей і є однією з форм зв'язків і стосунків між ними.

П.М. Шихирев визначає соціальний вплив в широкому розумінні, як асиметричні відносини між людьми, коли одна людина отримує можливість застосовувати дію щодо іншої, а у вузькому розумінні — як зміну знань, установок або емоцій людини, яка може бути спричинена діями інших людей.

В.О. Татенко визначає вплив як дію суб'єкта психічної активності, що викликає потрібну йому психічну активність іншого суб'єкта психіки, а саме: певні відчуття, уявлення, спогади, думки, почуття, ставлення, вольові дії тощо.

В.А. Янчук вважає, що для розуміння впливу є корисною ідея творення і створення в процесі впливу, яка полягає у визначенні взаємозалежності її учасників. Будь-який вплив одночасно є самовпливом.

Соціально-психологічний вплив — це тиск на людину з боку агента впливу, який здійснюється без будь-якої загрози життю або здоров'ю об'єкта впливу, без насильницьких дій, без обмежень фізичної свободи дій. Об'єкт впливу вільно, добровільно приймає систему ціннісних смислів суб'єкта впливу. Цей вплив здійснюється на основі законів людської психіки і ґрунтується на психологічних особливостях людини, які роблять її податливою до впливу. Перш за все це емоційно-мотиваційна сфера особистості, її самосвідомість.

При наявності певних передумов процес впливу в соціальній роботі може бути успішним. По-перше, соціальний працівник повинен бути здатним ефективно впливати на свідомість клієнта. По-друге, клієнт повинен бути здатним правильно сприймати цей вплив. Основним засобом впливу в соціальній роботі є організація соціального середовища, тобто зміна в свідомості і поведінці клієнта шляхом непрямого впливу на нього за допомогою перетворення соціального або фізичного середовища його життєдіяльності.

По-різному в різному середовищі взаємодії здійснюється соціально-психологічний вплив. Відмінності між цими середовищами можуть визначатися тим, наскільки воно є індивідуалізованим, або на кого спрямовано вплив. Ці особливості середовища зумовлюють специфічні засоби і психологічні механізми впливу.

Можна виділити такі види соціального впливу, залежно від особливостей середовища, в якому відбувається взаємодія людей: соціальний вплив у спеціально створеному середовищі і соціальний вплив у середовищі створеному засобами масової інформації.

Ситуація, коли агент впливу звертається до слухачів, щоб переконати їх погодитися з певним твердженням або здійснити певну дію з особливістю соціального впливу в спеціально створеному середовищі. Аудиторія, на яку здійснюється вплив, не є індивідуалізованою. За допомогою прийомів риторики здійснюється переконання.

Соціальні психологи найбільш серйозно вивчили дві основні форми соціального впливу — конформізм і підпорядкування. Конформізм має місце в тих випадках, коли індивід “змінює свою поведінку або свою установку так, щоб між ними й поведінкою була гармонія”. Дж. Тернер, на основі аналізу ранніх досліджень конформності, розглядає її як уніформність в соціальних групах, вважає результатом групового “тиску, що призводить індивідуумів до створення соціальних норм”, які, в свою чергу, впливають на сприйняття й поведінку членів групи [2]. “Соціальна конформність — це рух індивідуума, який відрізняється від групи в бік групових норм внаслідок прихованого або явного тиску з боку членів цієї групи” [2, 35]. Підпорядкування має місце тоді, коли індивід “змінює свою поведінку, підкоряючись прямим вказівкам легітимного авторитета” [1, 39].

Неусвідомлений соціальний вплив здійснюється на основі використання особливостей психіки людини, які полягають в тім, що інформація сприймається людиною не тільки свідомо, але й неусвідомлено.

Конформістська поведінка є реакцією на тиск групи. Але цей тиск не виражено у формі конкретної вимоги. Поведінка людини є добровільною. Навпаки, наявність вираженої вимоги здатна спонукати людину до неконформістської реакції.

В умовах референтної групи соціальний вплив здійснюється найсильніше. Розрізняють реальну і умовну референтну групу. Реальна — це група людей з її нормами і цінностями, членом якої є індивід. Умовна — це відображені у свідомості індивіда його ціннісні й нормативні орієнтації, його життєві ідеали, що виступають у формі персоніфікованих еталонів і ідеалів. Ці персоніфіковані образи людей являють собою “внутрішню аудиторію”, на яку особистість орієнтується у своїх думках і діях. Умовна референтна група — це ідеальна група для особистості, з якою вона себе ідентифікує.

У повсякденному житті існує багато ситуацій, в яких люди покладаються на інших, намагаючись визначити, що відбувається. Інформаційні соціальні впливи є частиною нашої життєдіяльності. Особливо дієвими ці впливи виявляються в періоди соціальних криз, коли людина зустрічається з ситуацією, яка її лякає і до якої вона погано підготовлена.

Люди виявляють конформність, щоб інші люди їх сприймали, визнавали. Люди підпорядковуються соціальним нормам групи, тобто правилам, яким повинна відповідати їх поведінка, цінності і переконання. Групові норми за своєю суттю є уявленнями, що вироблені членами групи в процесі їх життєдіяльності про належні для даної групи способи поведінки. Всі групові норми є соціальними нормами, тобто являють собою моделі, зразки, еталони належної з точки зору суспільства в цілому і соціальних груп та їх членів поведінки.

В основі всіх суспільних процесів лежить соціально-психологічний вплив. Людина перебуває у просторі різноманітних взаємодій і відносин з іншими людьми протягом всього життя. Пронизуючи все людське буття, соціальний вплив є основою структури всіх життєвих явищ. Законом людських відносин є всезагальність соціально-психологічного впливу. Цей закон діє незалежно від того, чи усвідомлюється це людьми.

Список використаних джерел:

1. Московичи С. Социальная психология / Под ред. С.Московичи. Спб., 2007.
2. Тернер Дж. Социальное влияние. Спб., 2003.

Митцева О.С.

старший викладач кафедри філософії

Харківського національного університету радіоелектроніки

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Трансформації в системі вищої освіти, яка набуває ознак широкої соціальної практики, сприяють професійному становленню конкурентоспроможних фахівців. Однак, в умовах гострої конкуренції на ринку праці сьогодні недостатньо бути кваліфікованим фахівцем, необхідно вміти створювати професійний імідж, який забезпечується професійною ідентифікацією особи, визначає становлення культури професіонала, стає однією з актуальних проблем формування цілісного професійного іміджу молодого спеціаліста.

Соціологи доводять, що дефініція іміджу охоплює наше уявлення про ту чи іншу соціальну роль, яку ми виконуємо у житті, про наш стан та обставини долі на певний момент І. Гофман; знаковий заміник, що відображає основні риси портрету людини (Г. Почепцов). Отже, у контексті соціологічних наук імідж аналізується як цілісний стійкий образ людини в масовій та індивідуальній свідомості. А. Федоркіною і Р. Ромашкіною доведена думка, що імідж виникає з ініціативи особистості, але коригується його оточенням у результаті сприйняття. На основі аналізу соціальної природи іміджу дослідниця Т. Бистрова зазначає, що імідж — це наслідок соціальності людини і, не вичерпуючи людську природу, пов'язаний з її соціальною роллю. У ньому з необхідністю має бути досягнуто (більш-менш) органічна єдність індивідуального і суспільного: усвідомити і показати себе серед інших. На її думку імідж виражає прагнення людини вступити в контакт з оточуючими і справити на них певне враження.